

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum opponatur auaritate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

latrones . ergo videtur, quòd prædicta enumeratio sit insufficiens.

Lib. 4. Ethic. c. 1. circa finem.

Lib. 3. c. 31. D. 30a.

Præter Tyranni maximè violentias subditis inferunt. Dicit autè * Philo. ibidem, q̄ tyrannos ciuitates defolantes, & sacra prædantes nõ dicimus illiberales, i. auaros. ergo violentia non debet poni filia auaritiæ.

SED CONTRA est, quòd * Greg. 31. Moral. assignat auaritiæ filias prius enumeratas.

RESPON. Dicendum, q̄ filia d̄ auaritiæ dicuntur vitia, quæ ex ipsa oriuntur, & præcipuè secundum appetitum finis. Quia verò auaritia est superfluous amor habendi diuitias, in duobus excedit. Primò enim superabundat in retinendo: & ex hac parte oritur ex auaritia obduratio contra misericordiam, quia scilicet cor eius misericordia nõ emollitur, vt de diuitijs suis subueniat miseris. Secundo, ad auaritiam pertinet superabundare in accipiendo: & secundum hoc auaritia potest considerari dupliciter. Vno modo s̄m quod est in affectu: & sic ex auaritia orit̄ inquietudo, in quantum ingerit homini sollicitudinẽ, & curas superfluas. Auarus enim nõ implebitur pecunia, vt dicitur Eccl. 5. Alio modo, potest considerari in effectu: & sic in acquirendo aliena vitur quandoq; quidem vi, quod pertinet ad violentias: quandoque autem dolo, quod quidẽ si fiat in verbo, fallacia erit quantum ad simplex verbum, periurium autem, si addatur confirmatio iuramenti. Si autem dolus committitur in opere, sic quantum ad res erit fraus: quantum autem ad personas, erit proditio, vt patet de luda, qui ex auaritia prodidit Chritum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quòd non oportet filias alicuius peccati capitalis ad idem genus vitij pertinere: quia ad finem vnus vitij possunt ordinari etiam peccata alterius generis. Aliud est enim peccatum habere filias, & peccatum habere species.

AD SECUNDUM dicendum, quòd illa tria distinguuntur, sicut * dictum est.

In corp. ar.

AD TERTIUM dicendum, quòd illa nouem reducuntur ad septem prædicta: nam mendaciũ, & falsum testimonium continentur sub fallacia. Falsum enim testimonium est quædam specificatio mendacij, sicut & furtum est quædam specificatio fraudis, vnde sub fraude continetur. Appetitus autem turpis lucri pertinet ad iniquitatem. Rapacitas autem continetur sub violentia, cum sit species eius. Inhumanitas autè est idem q̄ obduratio cõtra misericordiã.

AD QUARTUM dicendum, q̄ illa quæ ponit Aristo. sunt liberalitatis, vel auaritiæ species magis, quàm filie: potest enim aliquis dici illiberalis, vel auarus ex eo, q̄ deficit in dando: & si quidẽ parum det, vocatur parcus: si autem nihil, tenax: si cum magna difficultate det, vocatur chimiribilis, quasi chimini venditor, quia de paruis magnam vim facit. Quandoque autè aliquis dicitur illiberalis, vel auarus, quia excidit in accipiendo, & hoc dupliciter. Vno modo, quia turpiter lucratur vel vilia, & seruilia opera exercendo per illiberales operationes: vel q̄ de aliquibus vitiosis actibus lucratur, sicut de meretricio, vel de aliquo huiusmodi: vel quia lucratur de eo quod gratis oportet concedere, sicut vsurarij: vel quia lucratur parua cum magno labore. Alio modo, quia iniuste lucratur, vel viuis vim inferendo, sicut latrones, vel mortuos spolians, vel ab amicis auferendo, sicut aleatores.

AD V. dicendum, quòd sicut liberalitas est circa mediocres pecunias, ita & illiberalitas. Vnde tyranni qui magna per violentiam auferunt, non dicuntur illiberales, sed iniusti.

QVAESTIO CXIX.

De prodigalitate, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de prodigalitate. Et circa hoc quaeruntur tria.

Primo, Vtrum prodigalitas auaritiæ opponatur.

Secundo, Vtrum prodigalitas sit peccatum.

Tertio, Vtrum sit grauius peccatum, quam auaritia.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum prodigalitas opponatur auaritiæ.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quòd prodigalitas non opponatur auaritiæ. Opposita enim non possunt simul esse in eodem: sed aliqui sunt prodigi, & illiberales. ergo prodigalitas non opponitur auaritiæ.

Præter. Opposita sunt circa idem: sed auaritia s̄m quod opponitur liberalitati, est circa passionem quãdam, quibus homo afficitur ad pecuniam: prodigalitas autem non videtur esse circa aliquas animarum passiones: non enim afficitur circa pecunias, nec circa aliquod aliud huiusmodi. non ergo prodigalitas opponitur auaritiæ.

Præter. Peccatum principaliter recipit speciem à fine, vt supra habitum est: sed prodigalitas tenetur videtur ordinari ad aliquem finem illicitum, propter quem sua bona expendat, & præcipue propter voluptates. vnde & Luc. 15. dicitur de filio prodigo, quòd dissipauit substantiam suam luxuriando videtur, q̄ prodigalitas magis opponatur auaritiæ, & insensibilitati, quàm auaritiæ.

SED CONTRA est, quòd * Philo. ibidem ponit prodigalitem oppositam liberalitati, quam nunc auaritam dicitur.

RESPON. Dicendum, quòd in dicto tenetur oppositio vitiorum ad virtutes: s̄m superabundantiam, & deficit in auaritia, & prodigalitas s̄m superabundantiam, & deficit in liberalitate. Nam in auaritia superabundat, plus debito eas diligendo: deficit, minus debito eas diligendo: in prodigalitate autem deficit in dando, plus debito eas diligendo: deficit, minus debito eas diligendo.

AD PRIMUM ergo dicendum, q̄ non esse opposita s̄m diuersa, ab illa liberalitate, quæ tenetur ad virtutem: sed s̄m diuersa, ab illa liberalitate, quæ tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD SECUNDUM dicendum, q̄ prodigalitas sit peccatum, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD TERTIUM dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD QUARTUM dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD V. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD VI. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD VII. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD VIII. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD IX. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD X. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XI. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XII. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XIII. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XIV. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XV. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XVI. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XVII. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XVIII. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XIX. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XX. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XXI. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XXII. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XXIII. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XXIV. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XXV. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XXVI. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XXVII. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XXVIII. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XXIX. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

AD XXX. dicendum, q̄ prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia, quia tenetur ad virtutem: ita etiam auaritia tenetur ordinari s̄m dationem: vnde & dicitur in d. d. q̄ prodigalitas non opponitur auaritiæ, sed liberalitati.

Philo. * dicit in 4. Ethic. Similiter etiam contingit, qd aliquis excedat in dando, & ex hoc est prodigus, & simul cu hoc excedat in accipiendo, vel ex quadam necessitate, quia dum superabundat in dando, deficiunt ei propria bona, vnde cogitur indebite acquirere, quod pertinet ad auaritiam, vel etiam propter animi inordinatorem. Dum enim non dat propter bonum quasi contempta virtute, non curat vnde decumque, & qualitercumque accipiat. Et sic non secundum idem est prodigus, & auarus.

AD II. Dicendum, quod prodigalitas attenditur circa passiones pecuniarum, non sicut superabundans in eis, sed sicut deficiens.

AD III. Dicendum, quod prodigus non semper abutitur in dando propter voluptates circa quas est intemperantia, sed quandoque quidem ex eo, quod taliter disponitur, ut diuitias non curet; quandoque autem propter aliquid aliud. Ut frequentius tamen ad intemperantiam declinat, tum quia ex quo superflue expendunt in aliis, etiam in rebus voluptuosas expendere non verentur, ad quas magis inclinatur concupiscentia carnis: tum etiam quia non delectantur in bonis virtutum, quarunt sibi corporales delectationes. Et inde est, ut Philo. in * 4. Ethicor. dicit, quod multi prodigorum sunt intemperati.

ARTICVLVS II.

Vtrum prodigalitas sit peccatum.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod prodigalitas non sit peccatum. Dicit enim Aposto. 1. ad Timoth. vltim. Radix omnium malorum est cupiditas, sed non est radix prodigalitat, quae ei opponitur, ergo prodigalitas non est peccatum.

¶ 2. Praet. Apost. 1. ad Timoth. vltim. dicit. Diuitibus huius saeculi praecipue, facile tribuere, communicare, sed hoc maxime faciunt prodigi, ergo prodigalitas non est peccatum.

¶ 3. Praet. Ad prodigalitem pertinet superabundare in datione, & deficere in sollicitudine diuitiarum: sed hoc maxime conuenit viris perfectis imploribus, quod Dominus dicit Matth. 6. Nolite solliciti esse in crastinum, & Matth. 10. Vende omnia quae habes, & da pauperibus, ergo prodigalitas non est peccatum.

SED CONTRA est, quod dicitur filius prodigus vituperatur de sua prodigalitate. Luc. 15.

Respon. Dicendum, quod sicut dicitur * est, prodigalitas opponitur auaritia, secundum oppositionem superabundantiae, & defectus: medium autem virtutis per vtraque horum corrumpitur. Ex hoc autem est aliquid vitiosum & peccatum, quod corrumpit bonum virtutis, vnde relinquuntur, quod prodigalitas sit peccatum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod illud verbum Apostoli, quidam exponunt non de cupiditate actuali, sed de quadam habituali cupiditate, quae est concupiscentia fomitis, ex qua omnia peccata oriuntur. Alii vero dicunt, quod loquitur de cupiditate generali respectu cuiuscumque boni: & sic manifestum est, quod prodigalitas ex cupiditate oritur. Prodigus, n. aliquid bonum temporale cupit consequi inordinat, vel placere aliis, vel saltem satisfacere suae voluntati in dando: sed si quis recte consideret, Apostolus loquitur ibi ad litteram de cupiditate diuitiarum. Nam supra praemiserat, Qui volunt diuites fieri, &c. Et sic dicitur esse auaritia radix omnium malorum, non quia omnia mala semper ex auaritia oriuntur: sed quia nullum malum est, quod non interdum oriatur ex auaritia. Vnde & prodigalitas quae ex auaritia nascitur: sicut cum aliquis prodige multa consumit intentione captandi fauorem

A aliquorum, a quibus diuitias accipiat.

AD I. dicendum, quod Apostolus monet diuites, ut facile tribuant, & coequant sua secundum quod oportet, quod non faciunt prodigi, quia ut Philo. * dicit in 4. Ethic. dationes eorum non sunt bonae, neque boni gratia, neque secundum quod oportet: sed quandoque dant multa illis, quos oporteret pauperes esse, Chiftrionibus, & adulatoribus, bonis autem nihil dant.

AD III. Dicendum, quod superexcessus prodigalitat, non attenditur principaliter secundum quantitatem dati, sed magis in quantum excedit id quod fieri oportet. Vnde quandoque liberalis maiora dat, quam prodigus, si necessarium sit. Sic ergo dicendum est, quod illi qui intentione sequendi Christum, omnia sua dant, & ab animo suo omnium temporalium sollicitudinem remouent, non sunt prodigi, sed perfecte liberales.

ARTICVLVS III.

Vtrum prodigalitas sit grauius peccatum quam auaritia.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod prodigalitas sit grauius peccatum, quam auaritia. Per auaritiam enim aliquis nocet proximo, cui bona sua non communicat: per prodigalitem autem quis sibi ipsi nocet. Dicit enim Phil. in * 4. Ethic. quod corruptio diuitiarum, per quas homo uiuit, est quaedam ipsius esse perditio: grauius autem peccat qui sibi ipsi nocet, secundum illud Eccl. 14. Qui sibi nequam est, cui bonus erit? ergo prodigalitas est grauius peccatum, quam auaritia.

¶ 2. Praet. Inordinatio, quae prouenit cum aliqua conditione laudabili, minus est vitiosa: sed inordinatio auaritia, quandoque est cum aliqua laudabili conditione, ut patet in illis, qui nolunt sua expendere, ne cogantur aliena accipere: prodigalitem autem inordinatio prouenit cum conditione vituperabili. unde & prodigalitem attribuimus intemperatis hominibus, ut Philo. dicit in * 4. Ethicor. ergo prodigalitas est grauius peccatum quam auaritia.

¶ 3. Praet. Prudentia praecipua est inter morales virtutes, ut supra habitum * est: sed prodigalitas magis opponitur prudentiae quam auaritia, dicitur. n. Proverb. 21. Thesaurus desiderabilis, & oleum in habitaculo iusti, & imprudens homo dissipabit illud. & Philo. dicit in * 4. Ethicor. quod insipientis est superabundanter dare, & non accipere. ergo prodigalitas est grauius peccatum quam auaritia.

SED CONTRA est, quod Philo. dicit * in 4. Ethic. quod prodigus multum uidetur melior illiberali.

RESP. Dicendum, quod prodigalitas secundum se considerata minus peccatum est, quam auaritia, & hoc triplici ratione. Primo quidem, quia auaritia magis differt a uirtute opposita. Magis enim ad liberalem pertinet dare, in quo superabundat prodigus, quam accipere, vel retinere in quo superabundat auarus. Secundo, quia prodigus est multis utilis quibus dat, auarus autem nulli, sed nec sibi ipsi, ut dicitur in * 4. Ethicor. Tertio, quia prodigalitas est facile sanabilis, & per hoc quod declinat ad aetatem senectutis, quae est contraria prodigalitati, & per hoc quod peruenit ad egestatem de facili, dum multa inutiliter consumit, & sic pauper factus non potest in dando superabundare: & etiam quia de facili perducitur ad uirtutem propter similitudinem quam habet ad ipsam: sed auarus non de facili sanatur ratione * supradicta.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod differentia prodigi, & auari non attenditur secundum hoc, quod est peccatum in seipsum, & in alium. Nam prodigus peccat in Secunda Secundae S. Tho. NN 3 seip-

Lib. 4. cap. 1. post media tom. 5.

Supr. q. 197. art. 2. cor. & q. 118. art. 5. ad 3. & ma. q. 13. art. 2. ad 10. & 4. Ethic. lect. 4. per tot. & sed. 5. Lib. 4. ca. 1. circa princ. tom. 5.

Lib. 4. cap. 1. tom. 5.

Q. 56. art. 1. ad 1. & 1. 2. q. 61. art. 2. ad 1.

Lib. 4. cap. 1. tom. 5.

Lib. 4. cap. 1. post media tom. 5.

Lib. 4. cap. 1. a medio.

tom. 5. In isto artic. & q. praec. ar. 5. ad 3.